

Науменкова С.В.,

доктор економічних наук, професор,
в. о. завідувача кафедри фінансів,
грошового обігу та кредиту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,

Міщенко С.В.,

аспірантка кафедри фінансів,
грошового обігу та кредиту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Висвітлено сучасний стан і основні тенденції інституційного розвитку фінансового сектору України та його окремих сегментів, досліджено негативні тенденції у формуванні його структури та їх вплив на економічні процеси.

The article deals with the modern state and main trends in the institutional development of Ukraine's financial sector and its separate segments. The authors investigate the negative tendencies of forming its structure and their influence on economic processes.

Успішний розвиток фінансового сектору України є запорукою стабільного й ефективного функціонування всієї економічної системи. Протягом останніх років розвиток цього сектору характеризувався зростанням кількісних показників капіталу, зобов'язань і активів, посиленням конкуренції, особливо з іноземними компаніями, розбудовою необхідної інфраструктури, а також удосконаленням відповідної законодавчої бази. Утім, зростання кількісних показників не привело до істотного поліпшення якісних характеристик, тому фінансовий сектор не в змозі повною мірою забезпечувати максимальний рівень зростання економіки.

Останнім часом у вітчизняній науковій літературі проблемам розвитку фінансового сектору приділяється належна увага. Так, основні з них досить повно висвітлено в наукових працях В.Б. Альошина, В.Д. Базилевича, О.І. Барановського, С.Я. Боринця, З.М. Васильченко, Н.І. Версаль, В.М. Галь, В.В. Корнеєва, В.В. Крилової, І.О. Лютого, А.М. Мороза, Л.О. Примостки, В.С. Стельмаха, А.В. Шаповалова, І.А. Шумила.

Разом із тим ще багато питань, зокрема формування збалансованої структури фінансового сектору, виявлення причин та оцінки можливих наслідків структурних дисбалансів, залишаються поза увагою науковців і практиків. Аналіз сучасного стану фінансової системи України свідчить про негативні тенденції в інституційному розвитку фінансового сектору, що значною мірою стримує акумулювання коштів, потрібних для структурної перебудови економіки та підвищення її

конкурентоспроможності. У зв'язку з цим метою даної статті є всебічне висвітлення сучасного стану інституційного розвитку фінансового сектору, аналіз негативних тенденцій у формуванні його структури та визначення перспектив його подальшої розбудови.

Головне завдання фінансового сектору полягає в забезпеченні руху фінансових ресурсів від кредиторів до позичальників та їх трансформації в часі в інші види з метою ефективного перерозподілу та спрямування на приріст інвестицій і економічне зростання, поглинання надлишкової грошової маси, перерозподілу ризиків, підвищення рівня ліквідності, досягнення фінансової й економічної стабільності. Отже, структура фінансового сектору повинна визначатися стійкістю до впливу негативних факторів та забезпечувати виконання фінансовим сектором покладених на нього функцій, що проявляється в ефективному перерозподілі ресурсів у часі і просторі, оцінці й управлінні фінансовими ризиками, згладжуванні наслідків фінансових потрясінь.

Проведений аналіз основних показників розвитку фінансового сектору за 2005—2007 роки свідчить, що в економічній системі України повною мірою справджуються основні постулати концепції випереджаючого зростання фінансового сектору порівняно з реальним¹. Збільшилася кількість усіх видів фінансових установ, зросла вартість їхніх активів, статутного капіталу й обсяги фінансових послуг, урізноманітнілася їхня структура, поліпшилися інші показники. Так, активи установ фінансового сектору станом на 01.01.2008 становили 664,2 млрд грн, збільшившись порівняно з 2006 роком на 72,3 %.

Аналіз наведених у табл. 1 даних свідчить про *нерівномірний кількісний і якісний розвиток певних сегментів фінансового сектору*. Найдинамічніше у 2005—2007 роках розвивався банківський сегмент, забезпечивши істотне зростання обсягів капіталу та підвищення показників, що відображають відношення регулятивного капіталу, обсягів загальних активів і зобов'язань до ВВП. Натомість у сегменті страхових послуг і небанківських кредитних установ спостерігалися значні коливання темпів приросту основних показників.

Таблиця 1. Показники інституційного розвитку окремих сегментів фінансового сектору України у 2005—2007 роках

Показники	2005	2006	2007
1	2	3	4
Банківські установи			
Кількість банків за реєстром	186	193	198
Кількість діючих банків	165	170	175
Банки з іноземним капіталом:	23	35	47
у тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом	9	13	17

¹ Goldsmith R. Financial structure and development / Goldsmith R. Vale University Press: New Haven, 1969. — 561 p.

Фінансова політика й економічне регулювання

Продовження табл. 1

1	2	3	4
Статутний капітал діючих банків, млрд грн	16,11	26,37	43,13
Загальні активи, млрд грн	223,02	353,09	619,00
Страхові компанії			
Кількість зареєстрованих страхових компаній	398	411	446
у тому числі зі страхування життя	45	55	65
Кількість страхових компаній з іноземним капіталом	58	66	88
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі страхових компаній, %	13,4	13,0	13,6
Обсяг сплачених статутних фондів, млрд грн	6,64	8,39	10,63
Загальні активи, млрд грн	20,92	24,0	32,21
Страхові резерви страхових компаній, млрд грн	5,05	6,01	8,42
Кредитні установи			
Кількість кредитних установ	725	781	834
у тому числі кредитних спілок	723	764	800
інших кредитних установ	2	3	7
юридичних осіб публічного права	0	3	7
Пайовий капітал кредитних спілок, млрд грн	0,67	1,09	1,55
Загальні активи кредитних спілок, млрд грн	1,94	3,24	5,26
Зобов'язання (депозити членів), млрд грн	1,15	1,93	3,45
Установи системи недержавного пенсійного забезпечення			
Кількість недержавних пенсійних фондів	54	79	96
Кількість адміністраторів недержавних пенсійних фондів	37	41	50
Загальні активи недержавних пенсійних фондів, млрд грн	0,05	0,14	0,28
Пенсійні виплати, млн грн	1,7	4,0	9,1
Кількість осіб, що отримали пенсійні виплати, тис. осіб	2,9	3,9	5,5
Ломбарди			
Кількість ломбардів, внесених до Державного реєстру	322	315	309
Власний капітал, млрд грн	0,07	0,09	0,11
Загальні активи, млрд грн	0,29	0,32	0,37
Фінансові компанії			
Кількість фінансових компаній, які мають право надавати фінансові послуги	278	302	409
Кількість фінансових компаній, які надавали фінансові послуги	80	115	144
<i>Кількість фінансових компаній за напрямками діяльності:</i>			
Залучення фінансових активів юридичних осіб із зобов'язанням щодо наступного їх повернення:			
— мають право надавати фінансові послуги	55	71	96
— надають фінансові послуги	12	27	5
Залучення фінансових активів фізичних осіб із зобов'язанням щодо наступного їх повернення шляхом укладання договорів управління майном:			
— мають право надавати фінансові послуги	55	59	70
— надають фінансові послуги	21	38	42
Надання позик:			
— мають право надавати фінансові послуги	31	27	32
— надають фінансові послуги	17	18	17

Продовження табл. 1

1	2	3	4
Надання порук (поручительств):			
— мають право надавати фінансові послуги	32	31	36
— надають фінансові послуги	6	4	5
Надання гарантій:			
— мають право надавати фінансові послуги	30	30	34
— надають фінансові послуги	3	2	5
Надання фінансових кредитів за власні кошти:			
— мають право надавати фінансові послуги	24	28	35
— надають фінансові послуги	9	15	19
Факторинг:			
— мають право надавати фінансові послуги	25	29	39
— надають фінансові послуги	8	7	14
Фінансовий лізинг:			
— мають право надавати фінансові послуги	24	25	27
— надають фінансові послуги	2	2	3
Переказ грошей:			
— мають право надавати фінансові послуги	1	1	4
— надають фінансові послуги	1	1	3
Діяльність з обміну валют:			
— мають право надавати фінансові послуги	1	1	1
— надають фінансові послуги	1	1	1
Обслуговування дорожніх чеків:			
— мають право надавати фінансові послуги	0	0	2
— надають фінансові послуги	0	0	0
Залучення коштів установників управління майном із метою фінансування будівництва житла:			
— мають право надавати фінансові послуги	0	0	31
— надають фінансові послуги	0	0	30
Обслуговування платіжних карток:			
— мають право надавати фінансові послуги	0	0	1
— надають фінансові послуги	0	0	0
Інші форми здійснення розрахунків:			
— мають право надавати фінансові послуги	0	0	1
— надають фінансові послуги	0	0	0

Джерело: Бюлетень Національного банку України № 11 / 2006 (164): [Електр. ресурс]. — <http://www.bank.gov.ua>; Звіт про роботу Державної Комісії з регулювання ринків фінансових послуг України за 2007 р.: [Електр. ресурс] / Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26.06.2008 № 778. — 2008. — 93 с. — <http://www.dfp.gov.ua>.

Разом зі зростанням вартості активів і капіталу збільшувалася й кількість установ усіх сегментів фінансового сектору, але нерівномірно. Так, кількість фінансових компаній і недержавних пенсійних фондів зросла майже вдвічі, тоді як кількість банків, кредитних спілок і страхових компаній, які почали створюватися практично з часів незалежності, збільшилася неістотно.

Важливим показником рівня розвитку фінансового сектору є структура його активів. У 2007 році частка активів банків у загальній сумі активів усіх установ фінансового сектору становила 93,20 %, що на 7,08 п. п. більше, ніж у 2004-му, частка активів страхових компаній скоротилася з 12,82 % до 4,85 %, а кредитних спілок зросла з 0,54 % до 0,79 % (табл. 2). Отже, можна зробити висновок, що вітчизняна модель фінансового сектору є банкоцентричною.

Таблиця 2. Структура активів фінансових установ України у 2004—2007 роках, %

Фінансові установи	2004	2005	2006	2007
Банки	86,12	89,99	91,60	93,20
Страхові компанії	12,82	8,44	6,22	4,85
Кредитні спілки	0,54	0,78	0,84	0,79
Недержавні пенсійні фонди	0,01	0,02	0,01	0,04
Фінансові компанії	0,51	0,77	1,25	0,50
Інші компанії	0,00	0,00	0,08	0,62
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: Бюлетень Національного банку України № 11 / 2006 (164): [Електр. ресурс]. — <http://www.bank.gov.ua>; Звіт про роботу Державної Комісії з регулювання ринків фінансових послуг України за 2007 р.: [Електр. ресурс] / Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26.06.2008 № 778. — 2008. — 93 с. — <http://www.dfp.gov.ua>.

Аналізуючи інституційний розвиток фінансового сектору України, слід зазначити: зростання кількості фінансових установ протягом 2005—2007 років відбувалося переважно за рахунок освоєння нових напрямів діяльності. Число фінансових компаній, недержавних пенсійних фондів, що з'явилися на ринку лише 4—5 років тому, майже подвоїлося. Разом із тим *орієнтація на подальшу диверсифікацію спектра фінансових послуг не знайшла відповідного практичного втілення в діяльності фінансових установ певного спрямування*, які мають право надавати, але не надають окремі види фінансових послуг.

До напрямів діяльності фінансових компаній, що набули найдинамічнішого розвитку, належить залучення коштів із метою фінансування будівництва житла. Станом на 31.12.2007 ліцензію на залучення коштів установників управління майном із метою фінансування будівництва житла отримала 101 фінансова компанія, залучивши від фізичних і юридичних осіб понад 6,57 млрд грн (табл. 3).

Регіональний розподіл фінансових компаній свідчить про *нерівномірність надання окремих видів послуг або навіть про їх цілковиту відсутність у багатьох регіонах*. Слід зазначити, що відбувається посилення сервісної концентрації послуг у м. Києві, де у 2007 році із 170 зареєстрованих в Україні фінансових компаній діяло 105. Водночас не зареєстровано жодної фінансової компанії (головних офісів) у Волинській, Закарпатській, Кіровоградській, Рівненській, Херсонській, Черкаській, Чернівецькій і Чернігівській областях (табл. 4).

Таблиця 3. Узагальнені дані щодо обсягів фінансових послуг, наданих фінансовими компаніями України у 2005–2007 роках, млн грн

Вид фінансової послуги	2005	2006	2007
Залучення фінансових активів фізичних осіб для фінансування будівництва житла	1049,1	2860,0	5600,2
Залучення фінансових активів юридичних осіб для фінансування будівництва житла	125,6	356,4	974,4
Надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів	26,5	83,4	172,3
Надання позик	191,6	251,4	72,2
Надання порук (поручительств)	81,0	16,8	3,9
Надання гарантій	6,5	7,6	8,7
Факторинг	62,0	141,0	429,1
Фінансовий лізинг	14,1	9,9	12,2
Залучення фінансових активів юридичних осіб із зобов'язанням щодо їх наступного повернення	0,0	0,0	152,5
Операції з обміну валют	4327,7	7252,5	9140,1
Операції з переказу грошей (без Укрпошти)	1164,9	1246,1	1406,7

Джерело: Бюлетень Національного банку України № 11 / 2006 (164): [Електр. ресурс]. — <http://www.bank.gov.ua>; Звіт про роботу Державної Комісії з регулювання ринків фінансових послуг України за 2007 р.: [Електр. ресурс] / Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26.06.2008 № 778. — 2008. — 93 с. — <http://www.dfp.gov.ua>.

Спостерігається тенденція до збільшення частки іноземного капіталу у фінансовому секторі, в першу чергу в банківському і страховому. Так, кількість банків із іноземним капіталом протягом 2005–2007 років зросла з 23-х до 47-ми (табл. 1). Проблема залучення іноземного капіталу для розвитку національної економіки актуальна для багатьох країн із ринками, що розвиваються. Однак її розв'язання не повинне бути безоглядним, без урахування необхідності забезпечення стабільності розвитку вітчизняної банківської системи на основі досягнення оптимального співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел запозичень фінансових ресурсів, які використовують фінансово-кредитні установи й інституційні інвестори.

Упродовж останніх років фінансовий сектор розвивався динамічно, а банківський сектор випереджав інші підсектори як за кількісними, так і за якісними параметрами. Зокрема, співвідношення вартості активів банківського сектору й небанківських фінансових установ збільшилося з 10,9 у 2006-му до 14,9 у 2007-му, тобто на 36,7%. Середня вартість активів на один банк зросла за цей період на 65,4%, а на одну небанківську фінансову установу — лише на 20,2%.

Станом на 01.01.2008 в банківській системі України функціонувало 175 банків, а їхній статутний капітал становив 43,13 млрд грн, тобто близько 5,4% внутрішнього валового продукту. Кількість банків із капіталом понад 20 млн євро збільшилася в 5,6 разу, а їх частка в банківській системі зросла з 35,14% до 82,78%, що, на нашу думку, свідчить про істотне підвищення рівня концентрації банківського капіталу.

Аналіз розвитку банківського сектору показує, що протягом 2007 року власний капітал банків збільшився на 63,5%, або на 27,01 млрд грн. Характерною була

чітка тенденція до нарощування статутного капіталу банків, який станом на 01.01.2008 становив 42,87 млрд грн, що в 1,66 разу більше, ніж станом на 01.01.2006.

Важливим показником для характеристики рівня розвитку банківського сектору є регулятивний капітал, зміна обсягів якого у 2005—2007 роках свідчить про динамічне зростання банків. Станом на 01.01.2008 регулятивний капітал банків досяг рівня 72,27 млрд грн, що на 75,6 % більше, ніж за попередній рік. У 2007-му регулятивний капітал перевищив власний капітал банків на 2,69 млрд грн, або на 3,9 %. Така тенденція свідчить про позитивну динаміку розвитку банківського сектору протягом 2007 року, яка, на жаль, ще не стала достатньо стійкою. Наприклад, у 2006-му спостерігалася загрозлива тенденція до “проїдання” банківського капіталу, оскільки власний капітал перевищував регулятивний на 1,42 млрд грн, або на 3,34 %. Разом із тим високі темпи зростання обсягів регулятивного капіталу банків у 2007 році свідчать про розуміння менеджерами банків важливості даного показника для діяльності фінансових установ. Утім, хоча станом на 01.01.2008 відношення регулятивного капіталу до ВВП становило 10,14 %, цей показник залишається значно нижчим, ніж у країнах — членах ЄС.

Поряд зі зростанням капіталу банків істотно збільшилися й їхні зобов'язання. Так, станом на 01.01.2008 вони становили 529,82 млрд грн і зросли за рік на 232,21 млрд грн, або на 78,0 %. Відношення зобов'язань банків до ВВП у 2007 році порівняно з 2005-м збільшилося з 42,7 % до 74,3 %.

Аналіз структури коштів фізичних осіб у зобов'язаннях банків свідчить, що частка строкових коштів становить 76,9 %, а коштів до запитання — 23,2 %. При цьому в національній валюті зберігається 60,1 % загальної суми коштів фізичних осіб. Отже, можна зробити висновок: структура зобов'язань банків України відповідає рівневі розвитку економіки й використання фінансових інструментів та є традиційною для банківських секторів країн, що розвиваються (табл. 5).

Прискорення інфляційних процесів у 2007 році при незначному підвищенні номінальних ставок за депозитами (у 2006-му — 7,9 % до 8,6 %), а також зростання інфляційних очікувань у 2008 році та значних виплатах за кредитами призвело до зменшення схильності населення до заощаджень.

Показник співвідношення депозитів і кредитів, який тривалий час залишався стабільним (близько 90 %), із 2005 року почав різко зменшуватись і у 2007-му становив 67 % (а у квітні 2008-го знизився до 62,4 %). Згідно з Інфляційним звітом Національного банку України, зростання корпоративного боргу в іноземній валюті зумовило зниження норми збереження з 12 % у 2005-му до 5 % у січні—квітні 2008 року.

Слід зазначити, що однією з особливостей розвитку банківського сектору є динамічне зростання активів. Так, станом на 01.01.2008 загальні активи банків становили 619 млрд грн і збільшилися порівняно з 2005 роком майже на 396 млрд грн, або у 2,78 разу. Основна частка у структурі загальних активів належала банківським кредитам (78,0 %), тоді як частка вкладень у цінні папери, хоча вони зростали за абсолютною величиною, зменшувалася. При цьому відношення

Таблиця 4. Основні показники діяльності фінансових компаній у розрізі

Region*	Кількість фінансових компаній	Вартість укладених		
		Діяльність із обміну валют	Залучення фінансових активів фізичних осіб із забор'язанням щодо їх наступного повернення	Залучення фінансових активів юридичних осіб із забор'язанням щодо їх наступного повернення
АР Крим	2	0	0	0
Вінницька обл.	2	0	140 279,4	2963,3
Дніпропетровська обл.	8	0	96 978,0	0
Донецька обл.	8	0	138 641,8	515,4
Житомирська обл.	1	0	0	0
Запорізька обл.	1	0	0	0
Івано-Франківська обл.	2	0	4405,2	0
м. Київ	105	9 140 089,0	4 100 059,1	749 122,0
Київська обл.	8	0	284 045,6	4917,3
Луганська обл.	3	0	0	0
Львівська обл.	4	0	102 843,0	0
Миколаївська обл.	1	0	11 068,8	0
Одеська обл.	9	0	227 143,4	33 257,0
Полтавська обл.	1	0	75 906,4	3538,2
м. Севастополь	1	0	3834,5	0
Сумська обл.	1	0	0	0
Тернопільська обл.	1	0	18 064,5	0
Харківська обл.	8	0	195 469,3	172 817,5
Хмельницька обл.	4	0	201 438,1	7204,4
У цілому по Україні	170	9 140 089,0	5 600 177,1	974 389,1

* Не зареєстровано компаній (головних офісів) за такими областями: Волинська, Закарпатська, Кіровоградська, Рівненська, Херсонська, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська.

Джерело: Звіт про роботу Державної Комісії з регулювання ринків фінансових послуг України за 2007 р.: [Електр. ресурс] / Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26.06.2008 № 778. — 2008. — 93 с. — <http://www.dfp.gov.ua>.

загальних активів банківської системи до ВВП у 2007 році сягнуло рівня 86,82 %, що на 33,80 п. п. більше, ніж у 2006-му.

Останнім часом у структурі банківських кредитів переважають такі, що надані суб'єктам господарювання. Однак протягом 2005—2007 років їх частка скоротилася, тоді як частка кредитів, наданих фізичним особам, і міжбанківського кредитування зросла на відповідну величину (табл. 5). Стрімкий розвиток кредитування фізичних осіб у зазначений період зумовлений активним розвитком споживчого й іпотечного кредитування. Разом із тим зниження рівня стабільності й ліквідності на світових фінансових ринках може уповільнити зростання даного сегмента кредитування.

Позитивною тенденцією останніх років було також зростання обсягів довгострокового кредитування й підвищення його частки в загальній сумі наданих

регіонів за 2007 рік

договорів, тис. грн						
Надання гарантій	Надання позик	Надання порук (поручительств)	Надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів	Переказ грошей	Факторинг	Фінансовий лізинг
0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0
2587,4	0	0	4431,7	0	0	0
0	640,0	0	13 886,0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	31 010,2	0	0
0	0	0	0	0	0	0
6051,1	70 295,0	1092,8	145 239,3	1 395 150,0	472 595,8	12 170,4
0	0	0	0	0	511,9	0
0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0
104,2	548,0	0	650,0	0	12 126,0	0
0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0
0	764,0	2783,0	8078,0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0
8742,7	72 247,0	3875,8	172 285,0	1 426 160,2	485 233,7	12 170,4

кредитів до 60,13% (табл. 5). На нашу думку, така тенденція потребує подальшого розвитку й закріплення, оскільки саме зростання обсягів довгострокового кредитування є головним чинником, який забезпечує тривале економічне зростання. Це обумовлено тим, що, за даними Держкомстату, оновлення основних фондів підприємств у 2007 році здійснювалося переважно за рахунок власних коштів (56,5% від загального обсягу інвестицій), а частка банківських кредитів як джерела фінансування інвестицій збільшилася з 15,5% у 2006-му до 16,5% у 2007-му.

Аналізуючи структуру активів і зобов'язань банківського сектору України, треба звернути увагу на певні негативні тенденції, що можуть призвести до наростання структурного дисбалансу та зниження стійкості фінансового сектору. Так, переважну частину прибутків більшість банків отримують за рахунок кредитування. У 2000—2007 роках частка кредитів фізичним особам у загальному обсязі

Таблиця 5. Показники структури активів і зобов'язань банківського сектору України у 2000—2007 роках

Показники	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Співвідношення високоліквідних і загальних активів, %	20,7	15,2	13,3	15,2	16,7	16,4	12,7	10,3
Співвідношення високоліквідних і чистих активів, %	22,3	16,3	14,2	16,0	17,6	17,1	13,2	10,6
Частка кредитів у загальних активах, %	59,3	63,2	69,0	69,6	68,7	70,1	76,4	78,4
Частка кредитів у чистих активах, %	63,7	67,4	73,1	73,3	72,3	73,1	79,3	81,0
Частка кредитів суб'єктам господарської діяльності в загальному обсязі наданих кредитів, %	77,1	82,8	81,7	78,9	75,0	69,7	62,2	56,9
Частка кредитів фізичним особам у загальному обсязі наданих кредитів, %	4,0	4,3	7,0	12,1	15,0	21,2	28,9	31,6
Частка довгострокових кредитів у загальному обсязі активів, %	8,3	11,2	15,8	26,7	32,2	38,7	44,5	47,2
Частка довгострокових кредитів у загальному обсязі наданих кредитів, %	14,0	17,7	22,9	38,3	46,8	55,1	58,3	60,1
Частка довгострокових кредитів суб'єктам господарської діяльності в загальному обсязі наданих кредитів, %	11,7	16,0	20,8	31,6	35,7	37,4	33,6	32,2
Частка проблемних кредитів у загальному обсязі наданих кредитів, %	11,3	5,8	4,5	3,4	3,2	2,2	1,7	1,3
Частка вкладень у цінні папери порівняно із загальним обсягом наданих кредитів, %	5,5	8,6	6,5	6,2	5,8	6,4	4,1	4,6
Частка власного капіталу в пасивах, %	17,5	16,6	15,6	12,9	13,7	11,9	12,5	11,6
Частка коштів суб'єктів господарської діяльності в зобов'язаннях банків, %	42,7	39,4	36,6	32,0	34,6	32,5	25,8	21,1
Частка строкових коштів суб'єктів господарської діяльності в зобов'язаннях банків, %	9,4	11,8	11,4	11,9	13,3	14,2	12,7	10,2
Частка коштів фізичних осіб у зобов'язаннях банків, %	21,7	28,1	35,4	36,8	35,6	38,5	35,6	30,9
Частка строкових коштів фізичних осіб у зобов'язаннях банків, %	14,9	20,3	26,2	28,5	28,6	29,3	27,5	23,7
Регулятивний капітал, млн грн	5148	8025	10 099	13 274	18 188	26 373	41 148	72 265
Адекватність регулятивного капіталу (H2), %	15,5	20,7	18,0	15,1	16,8	14,9	14,2	13,9
Рентабельність активів, %	-0,1	1,3	1,3	1,0	1,1	1,3	1,6	1,5
Рентабельність капіталу, %	-0,5	7,5	7,9	7,6	8,4	10,4	13,5	12,7

Джерело: розраховано за даними НБУ. — <http://www.bank.gov.ua>.

наданих кредитів зросла з 4 % до 32 %, що є наслідком розвитку іпотечного кредитування. Водночас збільшилася частка депозитів населення порівняно з ВВП — з 4 % до 23 %. Така ситуація не завжди позитивно впливає на процеси формування ресурсної бази банківськими установами. Поглиблення будь-якої економічної чи політичної невизначеності автоматично призводить до посилення тезавраційних процесів та може стимулювати загострення проблем ліквідності внаслідок “банківської паніки” серед населення.

На можливість прояву ризиків ліквідності вказує зниження співвідношення високоліквідних і загальних активів, яке протягом зазначеного періоду скоротилося вдвічі — з 20 % до 10 % (табл. 5).

Наявність розвинутого банківського сектору обумовлює ефективність трансмісійного механізму через забезпечення зв'язку між рішеннями у сфері грошово-кредитної політики та станом реальної економіки. Потрібно, насамперед, звернути увагу на позитивні тенденції щодо посилення ролі банківського сектору в перерозподілі фінансових ресурсів. Так, спостерігається зростання коефіцієнта мобілізації коштів банківською системою, про що свідчить збільшення співвідношення зобов'язань банків за коштами суб'єктів господарювання й фізичних осіб порівняно з ВВП — з 11 % у 2000 році до майже 39 % у 2007-му.

Протягом 2005—2007 років спостерігалась позитивна динаміка зростання прибутку банківського сектору. Так, у 2007-му порівняно з 2006-м прибуток банків зріс більш ніж удвічі і станом на 01.01.2008 становив 6,62 млрд грн. Якісним показником ефективності діяльності банківського сектору є відношення доходів до витрат. Утім, у даний період цей коефіцієнт не мав чіткого вектора розвитку, тоді як рентабельність активів у 2007 році порівняно з 2005-м зросла з 1,31 % до 1,50 %, а рентабельність капіталу — з 10,39 % до 12,67 %.

У ході дослідження з'ясувалося, що випереджаючий розвиток банківського сектору порівняно з іншими сегментами фінансового ринку, який протягом останніх років істотно прискорився, спричинений, передусім, підвищенням рівня конкурентоспроможності вітчизняних банків, посиленням процесів їх консолідації, значним зростанням активності банків на ринку кредитування фізичних осіб, відсутністю якісних змін у інших підсекторах, низькою схильністю та спроможністю юридичних і фізичних осіб до заощаджень та інвестицій, незначним попитом на страхові послуги тощо. На нашу думку, превалювання банківського сектору може бути наслідком нерозвиненості інших фінансових ринків, зокрема фондового, що стримує розвиток небанківських фінансових установ.

Слід зазначити: незважаючи на стрімке зростання, вітчизняний банківський сектор за такими показниками, як відношення активів і капіталу до ВВП, досі відстає від більшості розвинутих країн ЄС. Такий стан зумовлений, насамперед, зовнішніми чинниками, такими як незадовільні темпи ринкових перетворень, низький рівень розвитку реального сектору економіки, слабкий і недостатньо прозорий фінансовий стан значної кількості підприємств, слабка інфраструктура фондового

ринку, невизначеність щодо ринку землі, а також низький рівень захисту прав кредиторів і вкладників. До внутрішніх проблем розвитку банківської системи слід віднести недостатній рівень капіталізації й ліквідності банків, низьку якість управління ризиками, необхідність поліпшення корпоративного управління та підвищення рівня менеджменту.

Поряд із активним розвитком банківського сектору на ринку фінансових послуг протягом 2005—2007 років активно розвивалися небанківські фінансові установи. Так, станом на 01.01.2008 в Україні діяло 446 страхових компаній, із яких діяльність зі страхування життя здійснювали лише 65. Упродовж останніх років обсяг сплачених статутних фондів страхових компаній мав стійку тенденцію до зростання й у 2007-му становив 10,63 млрд грн, а частка іноземного капіталу сягнула 13,6 %.

За своїми розмірами ринок страхових послуг є другим після банківського, проте частка активів страхових компаній у загальній вартості активів установ фінансового сектору постійно знижується, а темпи приросту, порівняно з темпами приросту активів інших небанківських фінансових установ, залишаються значно нижчими.

Станом на 01.01.2008 сукупний обсяг активів страхових компаній становив 32,2 млрд грн, у тому числі активів, визначених статтею 31 Закону України “Про страхування” (дозволені активи), — 19,3 млрд грн, а резерви страховиків — 8,4 млрд грн. Динаміка показників діяльності страхових компаній протягом 2005—2007 років свідчить про невідповідність темпів зростання обсягів сформованих страхових резервів темпам зростання загальних і дозволених активів. Це означає, що надходження страхових компаній від страхової діяльності не використовуються належним чином для здійснення інвестиційної діяльності, основним джерелом якої є сформовані страхові резерви. На протипагу іноземним компаніям основним джерелом прибутків для українських страховиків є надходження страхових платежів, а не управління коштами страхових резервів, тобто інвестування. Додатковим підтвердженням цього може бути аналіз структури активів страхових компаній, найбільшу частку в якій у 2007 році становили акції — 36,6 %, банківські вклади — 31,9 % і права вимоги до перестраховиків — 13,3 % (табл. 6).

Аналіз основних показників розвитку страхових компаній свідчить, що загальна сума валових страхових премій, отриманих страховиками у 2007 році, дорівнювала 18 млрд грн, а сума чистих страхових премій — 12,4 млрд грн (табл. 7). Порівняно з 2006-м обсяги валових страхових премій збільшилися на 30,2 %, а у сфері страхування життя — на 73,9 %. Відношення валових страхових премій до ВВП у 2007 році становило близько 3 %, а частка чистих премій — 1,8 %, тоді як у багатьох розвинутих країнах цей показник сягає 10—15 %.

Відповідною рівневі розвитку страхового бізнесу була й структура валових страхових премій, отриманих у 2007 році, в якій переважали внески добровільного страхування наземного транспорту (21 %) та страхування фінансових ризиків

Таблиця 6. Структура активів страховиків станом на 1 січня 2008 року

Вид активу	Вартість, тис. грн	Частка в загальних активах, %
Активи, визначені ст. 31 Закону України "Про страхування", усього	19 330,03	100,0
Акції	7078,7	36,6
Облігації	517,8	2,7
Цінні папери, що емітуються державою	210,2	1,1
Кошти на поточних рахунках	1429,4	7,4
Банківські вклади (депозити)	6171,5	31,9
Банківські метали	72,5	0,4
Нерухоме майно	1157,6	6,0
Права вимоги до перестраховиків	2582,7	13,3
Інші активи	109,9	0,6

Джерело: Звіт про роботу Державної Комісії з регулювання ринків фінансових послуг України за 2007 р.: [Електр. ресурс] / Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26.06.2008 № 778. — 2008. — 93 с. — <http://www.dfp.gov.ua>.

Таблиця 7. Динаміка основних показників українського ринку страхування у 2005—2007 роках

Показник	2005	2006	2007	Приріст, % 2007 р. до 2005 р.
Загальні активи страхових компаній, млрд грн	20,9	24,0	32,2	54,1
Активи, визначені ст. 31 Закону України "Про страхування" на покриття резервів, млрд грн	12,4	17,5	19,3	55,6
Обсяг сплачених статутних фондів, млрд грн	6,7	8,4	10,6	58,2
Обсяг сформованих страхових резервів, млрд грн	5,1	6,0	8,4	64,7
Валові страхові премії, млрд грн	12,9	13,8	18,0	39,5
Чисті страхові премії, млрд грн	7,4	8,8	12,4	65,3
Валові страхові виплати, млрд грн	1,9	2,6	4,2	121,1
Рівень валових виплат, %	14,7	18,8	23,4	+8,7 п. п.
Чисті страхові виплати, млрд грн	1,6	2,4	3,9	143,8
Рівень чистих виплат, %	20,7	26,5	31,4	+10,7 п. п.
Сплачено на перестрашування, млрд грн	6,1	5,6	6,4	4,9

Джерело: за даними Держфінпослуг. — <http://www.dfp.gov.ua>.

(22 %). Структура надходжень страхових платежів за видами страхування також істотно відрізняється від економічно розвинутих країн. Так, надходження зі страхування життя в тому ж році становили 4,35 % валових страхових премій, тоді як у економічно розвинутих країнах їх частка становить 55—80 %.

Серед позитивних зрушень у структурі валових страхових платежів протягом 2005—2007 років варто відзначити помітне скорочення обсягів страхових премій зі страхування фінансових ризиків, що пов'язано з нормативним урегулюванням процедури перестрашування таких ризиків у зарубіжних компаніях.

Недостатньо високий рівень розвитку страхового сегмента України є наслідком як об'єктивних, так і суб'єктивних причин, серед яких слід назвати низький вихідний рівень і відсутність платоспроможного попиту на страхові послуги. У середньому на одного жителя України припадає близько 80 дол. США страхових платежів на рік, тоді як у Великобританії цей показник становить 37 тис. дол., а у США — 17 тис. дол.

Треба наголосити: хоча страхування розвивається досить динамічно, національний ринок страхових послуг усе ще перебуває на етапі становлення.

Третє місце за обсягами активів у структурі фінансового сектору посідають кредитні спілки, на які у 2007 році припадало 0,79 % активів. Станом на 01.01.2008 до Державного реєстру фінансових установ було внесено інформацію про 800 кредитних спілок, а кількість їх членів, які мають внески на депозитних рахунках, зросла до 239,2 тис. осіб. Загальний обсяг капіталу кредитних спілок у минулому році збільшився на 41,4 % і на 01.01.2008 становив 1,55 млрд грн, а відношення капіталу до зобов'язань — 45 %. При цьому в середньому на одну кредитну спілку припадає близько 7 млн грн активів, тобто рівень концентрації залишається низьким.

Станом на 01.01.2008 на депозитні рахунки членів кредитних спілок було залучено вкладів на загальну суму 3,5 млрд грн, що майже вдвічі перевищує відповідний показник 2006 року. Упродовж 2007-го спостерігалось стрімке зростання активів кредитних спілок (на 62,0 %), а в їхній структурі переважали надані кредити — понад 85 %. При цьому процентні ставки кредитних спілок — як за депозитами, так і за кредитами — перевищували відповідні ставки банківського сектору в 1,5—2 рази.

Отже, попри незначне зниження частки кредитних спілок у активах фінансового сектору вони розвиваються динамічно, й цей ринок фінансових послуг має хороші перспективи.

На особливу увагу заслуговує діяльність недержавних пенсійних фондів. Протягом 2005—2007 років зберігалася тенденція до збільшення кількості установ, які надають послуги у сфері недержавного пенсійного забезпечення, зростання вартості активів пенсійних фондів, чисельності їх учасників, обсягів пенсійних внесків і виплат. Станом на 01.01.2008 до Державного реєстру фінансових установ внесено інформацію про 96 недержавних пенсійних фондів та про 50 адміністраторів таких фондів, тоді як на 01.01.2007 ці показники становили 79 і 41 відповідно. Загальна сума активів, сформованих пенсійними фондами, на 01.01.2008 дорівнювала 281 млн грн, що на 98 % більше, ніж у 2006-му, а у структурі активів переважали депозити, акції й облигації українських емітентів (табл. 8).

Позитивні тенденції в розвитку недержавних пенсійних фондів спостерігалися й у 2008 році. Проте на сьогоднішній день в Україні рівень їх розвитку порівняно з іншими країнами ще залишається низьким, а тому розмір залучених вкладів не забезпечує диверсифікації пенсійних активів у дохідні фінансові інструменти. Крім

Таблиця 8. Структура активів недержавних пенсійних фондів станом на 1 січня 2008 року

Вид активу	Вартість активу, тис. грн	Частка в загальних активах, %
Кошти на поточному рахунку	9329,4	3,0
Кошти, розміщені на вкладних (депозитних) рахунках	108 428,4	39,0
Цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою міністрів АР Крим, місцевими радами	4079,3	1,0
Цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України	3595,5	1,0
Облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України	66 842,2	24,0
Акції українських емітентів	70 255,8	25,0
Іпотечні цінні папери	666,2	0,2
Об'єкти нерухомості	2408,0	1,0
Банківські метали	7643,3	3,0
Активи, не заборонені законодавством України	7398,1	3,0
Разом	280 686,2	100,0

Джерело: Звіт про роботу Державної Комісії з регулювання ринків фінансових послуг України за 2007 р.: [Електр. ресурс] / Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26.06.2008 № 778. — 2008. — 93 с. — <http://www.dfp.gov.ua>.

того, ще не набуло поширення інвестування в державні цінні папери й цінні папери місцевих органів влади, які є основними інструментами вкладення пенсійних коштів практично в усьому світі, у зв'язку з низьким рівнем їх доходності.

Станом на 01.01.2008 до Державного реєстру фінансових установ внесено інформацію про 170 фінансових компаній, які надають різні види фінансових послуг юридичним і фізичним особам (зокрема, це компанії, що здійснюють діяльність із довірчого управління майном, лізингові й факторингові компанії), а також відомості про 307 ломбардів. Загальний обсяг активів цих компаній станом на цей час становив 3,7 млрд грн, або 0,56 % від усіх активів установ фінансового сектору.

Найпоширенішим серед зазначених фінансових компаній видом фінансових послуг у 2007 році були операції з обміну валют (51,2 %) і послуги із залучення фінансових активів фізичних (31,4 %) і юридичних (5,5 %) осіб із зобов'язанням щодо наступного їх повернення шляхом укладання договорів на управління майном. Утім, слід зазначити, що порівняно з 2006 роком структура обсягів укладених договорів за видами послуг, відповідно до змін в економіці, істотно змінилася. Так, на 8,0 п. п. зменшилася частка операцій з обміну валют, на 2,0 п. п. — із переказу грошей і на 1,7 п. п. — з надання позик, порук і гарантій. Разом із тим збільшилася частка операцій із залучення фінансових активів у фізичних (8 п. п.) і юридичних осіб (2,5 п. п.), із надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів (0,3 п. п.) та факторингових операцій (1,3 п. п.).

Як показав аналіз діяльності небанківських фінансових установ, за розмірами й темпами зростання цей сегмент фінансового сектору значно менший від

банківського, а домінують у ньому страхові компанії і кредитні спілки. Головні причини, що стримують розвиток ринку небанківських фінансових послуг, полягають у недосконалій нормативно-правовій базі діяльності фінансових установ, недостатній платоспроможності населення, низькому рівні довіри до небанківських установ та прозорості їх функціонування, недостатній інформованості населення щодо функціонування ринку небанківських фінансових послуг.

Дуже важливим сегментом вітчизняного фінансового сектору, який об'єднує інші підсектори і стимулює їх розвиток, є фондовий ринок. Аналіз структури професійних учасників фондового ринку свідчить, що у 2007 році їх кількість збільшилася порівняно з 2005-м з 1488-ми до 1703-х, тобто на 14,4 %. При цьому основний приріст професійних учасників фондового ринку було забезпечено за рахунок збільшення кількості компаній із управління та зберігачів (табл. 9).

Таблиця 9. Основні професійні учасники фондового ринку України у 2005—2007 роках

Професійні учасники	Кількість, од.		
	2005	2006	2007
Депозитарії	2	3	3
Організатори торгівлі	10	10	9
Зберігачі	161	180	214
Компанії з управління	159	224	326
Реєстратори	361	354	372
Торгівці цінними паперами	795	805	779
Разом	1488	1576	1703

Джерело: за даними ДКЦПФР. — <http://www.smsc.gov.ua>.

Фондовий ринок України за період 2005—2007 років демонстрував відчутне зростання основних показників свого розвитку, таких як капіталізація, обсяг торгів. За підсумками роботи ПФТС, де зосереджено 93,6 % організованого ринку цінних паперів України, капіталізація українського фондового ринку за 2007 рік зросла на 150 %, хоча у 2008-му у зв'язку із кредитною кризою показники діяльності вітчизняного фінансового сектору істотно погіршилися.

Протягом зазначеного періоду обсяг виконаних договорів на фондовому ринку постійно зростав і на 01.01.2008 становив 754,31 млрд грн, що на 86,8 %, або на 350,55 млрд грн, більше, ніж на 01.01.2006. При цьому у структурі виконаних торгівцями цінних паперів договорів на 9,8 п. п. зросла частка облігацій підприємств, тоді як частка акцій зменшилася на 6,9 п. п., а векселів — на 4,8 п. п.

У 2007 році на фондовому ринку переважала брокерська й дилерська діяльність, а обсяг виконаних операцій на 01.01.2008 становив 381,07 млрд грн (50,5 %) і 365,60 млрд грн (48,5 %) відповідно.

Принциповим недоліком вітчизняного фінансового ринку є домінування позабіржового сегмента фондового ринку. Протягом 2005—2007 років переважна

кількість операцій (близько 95 %) здійснювалися на позабіржовому сегменті. На нашу думку, така ситуація є наслідком непрозорості діяльності фодового ринку й небажання основних акціонерних товариств розкривати інформацію про себе, що знижує привабливість організованого ринку для інвесторів та є одним із основних чинників стримування розвитку фондового ринку.

У 2007 році обсяг торгів на первинному ринку становив лише 0,93 млрд грн (2,6 % від загального обсягу торгів), причому торгівля здійснювалася переважно акціями. Обсяг торгів на вторинному ринку — 34,21 млрд грн (97,4 %), а у структурі інструментів переважали облігації (50,3 %) та акції (37,6 %). Основні обсяги торгів було проведено через ПФТС. Окрім того, вперше у 2007 році було проведено торгівлю іпотечними цінними паперами — сертифікатами фондів операцій із нерухомістю (табл. 10).

Таблиця 10. Обсяг торгів із цінними паперами на організаторах торгівлі на вторинному ринку у 2005—2007 роках

Вид цінного папера	2005	2006	2007
Акції, млрд грн	3,93	6,65	12,86
Облігації підприємств, млрд грн	6,46	11,99	17,22
Облігації внутрішньої державної позики, млрд грн	3,88	8,52	2,77
Облігації місцевої позики, млрд грн	0,67	0,99	0,76
Інвестиційні сертифікати, млрд грн	0,17	0,34	0,43
Деривативи, млрд грн	0,68	0,08	0,04
Векселі, млрд грн	0,00	0,05	0,00
Іпотечні цінні папери, млрд грн	0,00	0,00	0,13
Разом	15,79	28,61	34,21

Джерело: за даними ДКЦПФР. — <http://www.ssmc.gov.ua>.

Окрім звичних для вітчизняної практики цінних паперів у 2007 році на фондовому ринку тривала торгівля похідними цінними паперами (деривативами). І хоча у світовій практиці цей сегмент ринку є досить динамічним, а в Україні процес реєстрації похідних цінних паперів розпочався ще у 2000 році, обсяги їх випусків на сьогодні є незначними. Використання похідних цінних паперів зумовлене, передусім, необхідністю перерозподілу цінних ризиків, основна економічна функція яких полягає в наданні суб'єктам ринку механізмів хеджування фінансових ризиків від зміни цін на ринку капіталів.

Протягом 2008 року індекс ПФТС знизився майже на 40 %, а прогноз забезпечення оптимальної цінової позиції за всіма акціями індексного кошика ПФТС залишається нестабільним. Такий стан є реакцією біржових гравців на світову кризу, що триває, та на очікування щодо прибутковості інвестицій у цінні папери, здійснюваних підприємствами-емітентами України. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що підвищення біржового індексу ПФТС можливе, зокрема, за рахунок збільшення кількості емітентів, акції яких перебувають у вільному

обігу на фондовому ринку, поліпшення біржової інфраструктури тощо. Позитивні економічні очікування інвесторів, а відповідно і зростання обсягів інвестицій, як правило, ґрунтуються на відкритості та прозорості як фондового ринку в цілому, так і його окремих суб'єктів.

Таким чином, доходимо висновку, що, незважаючи на позитивну динаміку розвитку ринку цінних паперів протягом останніх років, його сучасний стан ще не відповідає потребам економіки країни, й однією із причин цього є недосконалість законодавчої та нормативної бази щодо регулювання діяльності з цінними паперами. Зокрема, чинна нормативна база не передбачає можливості створення центрального депозитарію.

У національній депозитарній системі досі зберігається паралельне функціонування двох підходів до ведення обліку прав власності. Відсутність досконалої депозитарної системи породжує й інші проблеми функціонування інфраструктури фондового ринку, в тому числі домінування неорганізованого ринку цінних паперів і непрозорість операцій на фондовому ринку.

Як свідчить аналіз, структура фондового ринку України на сьогоднішній день є досить строкатою, що не дає змоги професійним учасникам розв'язувати оперативні і стратегічні проблеми його розвитку: поліпшувати матеріально-технічне забезпечення, підвищувати рівень корпоративного управління, вдосконалювати процедури моніторингу торговельної діяльності й виявлення регулятором порушень тощо.

Наслідком структурної незбалансованості фондового ринку, а також його недостатньої розвиненості є наявність низки проблем. Це недосконала організація діяльності депозитарно-клірингової системи, що спричиняє дублювання функцій зберігачів і реєстраторів, відсутність повноцінного центрального депозитарію, низький рівень прозорості ринку внаслідок недостатнього розкриття інформації його професійними учасниками й регулятором, домінування позабіржового ринку.

Істотний вплив на розвиток фінансового сектору має політика Національного банку України щодо лібералізації руху капіталу й, зокрема, щодо залучення зовнішніх ресурсів для розвитку економіки. У зв'язку з цим подальший розвиток вітчизняного фінансового сектору повинен передбачати збільшення частки залучення банками й компаніями кредитів на внутрішніх ринках; заміщення боргового фінансування прямими інвестиціями; вдосконалення інструментарію регулювання припливу в Україну іноземного капіталу на основі створення ринку похідних фінансових інструментів із метою хеджування валютних ризиків.

Усебічний аналіз структури й динаміки розвитку вітчизняного фінансового сектору свідчить, що основними тенденціями його розвитку є превалювання банківського сегмента й висока частка в активах даного сектору активів банківських установ; повільні темпи ринкових перетворень реального сектору економіки; слабкий і недостатньо прозорий фінансовий стан великої кількості підприємств; недостатній рівень капіталізації установ фінансового сектору та розвитку фондового

ринку внаслідок домінування грошового ринку над ринком капіталу; відсутність належно розвиненої інфраструктури фондового ринку, що заважає банкам і страховим компаніям використовувати акумульовані ними кошти як джерело внутрішніх інвестицій у економіку; недостатній контроль і регулювання діяльності небанківських фінансових установ; паралельне функціонування двох підходів до ведення обліку прав власності у національній депозитарній системі та ін.

Отже, основними завданнями та перспективними напрямками розвитку фінансового сектору й удосконалення його структури, на наш погляд, повинні бути:

- прийняття Стратегії розвитку фінансового сектору до 2015 року;
- підвищення рівнів концентрації й консолідації капіталу фінансових установ;
- запровадження нормативів достатності капіталу та інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями страховиків із фінансовими активами;
- посилення надійності і прозорості механізмів фінансування будівництва житла за рахунок коштів інвесторів;
- розширення спектра фінансових послуг, зниження рівня ризику фінансових операцій;
- підвищення якості розкриття інформації та зміцнення довіри до фінансових установ;
- запровадження міжнародних принципів корпоративного управління і процедур консолідованого нагляду;
- посилення контролю й регулювання діяльності фінансових установ із боку держави;
- створення центрального депозитарію цінних паперів;
- удосконалення національної системи рейтингування;
- проведення приватизації через фондові біржі.

Вирішення зазначених питань сприятиме розбудові стійкого, прозорого й конкурентоспроможного фінансового сектору, що забезпечить довгострокове економічне зростання та інтеграцію України у світовий фінансовий простір.